

Sygn. akt V CSK 20/06

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 26 kwietnia 2006 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz (przewodniczący)

SSN Antoni Górski (sprawozdawca)

SSN Grzegorz Misiurek

Protokolant Piotr Malczewski

w sprawie z powództwa A. N. i J. N.

przeciwko Polskiemu Górnictwu Naftowemu i Gazownictwu S.A.

w W.

o przywrócenie stanu zgodnego z prawem,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 26 kwietnia 2006 r.,

skargi kasacyjnej powodów od wyroku Sądu Apelacyjnego [...]

z dnia 27 lipca 2005 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Powodowie J. i A. N. wnosili o nakazanie pozwanemu Polskiemu Górnictwu Naftowemu i Gazownictwu S.A. usunięcia fragmentów dwóch gazociągów DN 300 i DN 250, zlokalizowanych pod powierzchnią należących do nich działek nr 179 i 177/2, położonych w miejscowości Ł.

Sąd Okręgowy w Ś. wyrokiem z dnia 15 grudnia 2004 r. oddalił powództwo i obciążył powodów kosztami procesu.

Sąd ten ustalił, że gazociąg DN 250 został wybudowany na podstawie decyzji nr 27/71 z dnia 5 listopada 1971 r. Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w W. o ustaleniu lokalizacji, zaś gazociąg DN 300 na podstawie pozwolenia na budowę zawartego w decyzji Urzędu Rejonowego w K. z dnia 29 marca 1993 r. Właścicielem działek w tamtym czasie był Skarb Państwa, a władającym Państwowe Przedsiębiorstwo Hodowlane w B. Powodowie nabyli te działki aktami notarialnymi od Skarbu Państwa – Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa - sporządzonymi w dniach 5 października 2001 r. i 28 listopada 2002 r. Przebieg gazociągów przez obie działki jest zgodny z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego, pochodzącym z 1992 r., z którym powodowie mieli możliwość zapoznania się. Biorąc pod uwagę, że oba gazociągi zaopatrują w gaz m. in. [...], a nie ma możliwości ich zdemontowania bez wstrzymania dostaw gazu, uwzględnienie powództwa byłoby sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Dodatkowo za taką oceną przemawia to, że przebieg gazociągów nie przeszkadzał w żadnym stopniu w dotychczasowym rolniczym korzystaniu z obu działek, a dopiero powodowie wystąpili o zmianę przeznaczenia nabytego gruntu z rolniczego na budowlany.

Apelacja powodów od tego rozstrzygnięcia została oddalona wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 27 lipca 2005 r. Sąd ten uznał, że ponieważ inwestycje dotyczące budowy obu gazociągów przeprowadzone zostały na podstawie odpowiednich decyzji administracyjnych, których poprzedni właściciel nie zakwestionował, to fakt ten pośrednio wskazuje na wyrażenie zgody na przebieg gazociągów. W dodatku, jeśli idzie o inwestycję z 1971 r., to istnieje pismo

Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w K. z dnia 8 czerwca 1971 r., wyrażające zgodę na przebieg budowanego wówczas gazociągu, przechodzącego m.in. przez działkę nr 179, zaś w przypadku gazociągu DN 300, Wójt Gminy K. decyzją z dnia 25 marca 1993 r. orzekł o czasowym wyłączeniu z użytkowania rolniczego za odszkodowaniem m. in. nieruchomości pozostające wówczas we władaniu PGR B., które obecnie stanowią własność powodów. Świadczy to o tym, iż działanie strony pozwanej przy realizacji inwestycji było zgodne z ówczesnym prawem i jednocześnie potwierdza, że oddalenie powództwa na podstawie art. 5 k.c. było zasadne. W ocenie Sądu wniesienie sprawy powinno poprzedzać podjęcie przez powodów próby polubownego załatwienia sporu i w tym sensie powództwo jest przedwczesne. Jednocześnie Sąd podkreślił, że pozwany musi mieć świadomość, iż nie może bezterminowo ograniczać prawa własności powodów, mimo to Sąd nie zdecydował się na zastosowanie w sprawie art. 320 k.p.c.

Powodowie wnieśli skargę kasacyjną od tego wyroku Sądu Apelacyjnego, powołując jako jej podstawy naruszenie art.5 i art. 222 § 2 k.c. oraz art. 232, 328 § 2, art. 320, art. 325 w zw. z art. 108 § 1 i art. 102 k.p.c., wnioskując o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Należy zgodzić się z poglądem powodów, że prowadzenie inwestycji na podstawie odpowiednich zezwoleń władzy budowlanej nie przesądza jeszcze samo przez się o tym, że przy jej realizacji nie mogło dojść do naruszenia prawa własności. Dlatego też skarżący trafnie powołują stanowisko Sądu Apelacyjnego, który z faktu wydania takich decyzji i niezaskarżenia ich przez poprzedniego właściciela nieruchomości wyprowadził wniosek, że inwestor uzyskał formalną zgodę właściciela na przeprowadzenie przez jego grunt przewodów gazowych, którym był wówczas Skarb Państwa. O ile przy tym pismo Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w K. z dnia 8 czerwca 1971 r. można byłoby ewentualnie rozpatrywać w płaszczyźnie wyrażenia takiej zgody co do przebiegu gazociągu DN 250, to w przypadku gazociągu DN 300 brak jest w dotychczasowym materiale sprawy stanowiska Skarbu Państwa, występującego w charakterze właściciela, co do przebiegu przez jego nieruchomość tej drugiej inwestycji. Porządkowanie spraw

własnościowych wymaga, aby osoba, która korzysta w określonym zakresie z przedmiotu czyjejś własności, wykazała się uprawnieniem do tego korzystania, czego strona powodowa dotychczas w sposób przekonujący nie uczyniła. Jednocześnie trzeba mieć na uwadze, że pewnych zaszłości nie da się zmienić czy odwrócić, zwłaszcza jeśli konsekwencje takich zmian byłyby niemożliwe do zaakceptowania ze względu na ważny interes publiczny. Własność jest bowiem prawem bezwzględny, ale nie absolutnym, a jej granice wyznacza art. 140 k.c. Sami powodowie mają świadomość tego, że ich żądanie niezwłocznego usunięcia gazociągów, grożące przerwą w dostawie gazu dla części kilku dużych miejscowości, jest nierealne. Dlatego Sąd Apelacyjny rozważał zastosowanie art. 5 k.c. i art. 320 k.p.c. Trzeba jednak podkreślić, że rozważania w tym zakresie staną się aktualne dopiero wówczas, jeśli strona pozwana nie wykaże stosownych uprawnień do wykonywanego od lat sposobu korzystania z gruntu należącego przedtem do Skarbu Państwa, a obecnie do powodów. W tej kwestii nie można pomijać ewentualnej świadomości powodów co do faktu zlokalizowania gazociągów pod powierzchnią kupowanych przez nich działek, zwłaszcza w sytuacji zaznaczenia przebiegu tych gazociągów na planie zagospodarowania przestrzennego.

Jeśli zaś chodzi o ustalenia Sądu Apelacyjnego co do możliwości odwołania się do instytucji z art. 5 k.c. lub art. 320 k.p.c., to są one zaledwie szcążkowe i bardzo pobieżne, co czyni niemożliwym weryfikację oceny prawidłowości zastosowania w sprawie któregoś z obu tych nadzwyczajnych przepisów. Nie wystarczą tu bowiem ustalenia oparte na intuicji czy zwykłym doświadczeniu życiowym. Podstawą rozstrzygnięcia tej kwestii powinna być obiektywna i fachowa ocena tego czy, uwzględniając funkcje jakie spełniają oba gazociągi, usunięcie ich z działki powodów jest w ogóle realne, pod jakimi warunkami technicznymi, przy jakich nakładach finansowych oraz w jakim ewentualnie czasie. Dopiero przy dokonaniu takich ustaleń możliwa będzie prawidłowa subsumcja prawna, przesądzenie której byłoby, w obecnym stanie sprawy, przedwczesne. Pomocniczo należy jednak wskazać, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego dominuje stanowisko, że art. 320 k.p.c., mimo swojej lokaty, jest przede wszystkim normą z zakresu prawa materialnego (por. wyrok z dnia 9 sierpnia 2005 r. 2005 r.,

nr IV CK 82/05, nie publ.) oraz, że przepis ten, w zakresie objętym jego hipotezą, wyłącza stosowanie art. 5 k.c. (wyrok z dnia 22 listopada 1994 r., II CRN 127/94, LEX nr 82293).

Z podanych przyczyn skarga kasacyjna podlegała uwzględnieniu (art. 398¹⁵ w zw. z art. 108 § 2 k.p.c.)

db